

ERDÉLY ÉS A FORRADALOM

Erdélyben az 1848. október 18-19 között megtartott agyagfalvi székely nemzetgyűlés jelentette a forradalom kezdetét. Az itt összegyűlt 60.000 fegyveres székely között minden osztály képviseltette magát, a nemrég felszabadított volt jobbágyoktól kezdve a köznemeseken át a főnemesekig, de megjelentek a székely ezredek is. A nagygyűlés elhatározta a székely hadsereg felállítását. Hitet tett a forradalom és a jobbágyfelszabadítás, valamint a románokkal és a szászokkal való együttműködés mellett. A székelység táborokba, nemzetőrségi alakulatokba szerveződve, de katonailag rendezetlenül, kevés fegyverzettel indultak a belső és a császári ellenséges csapatok ellen. Az öt székely szék toborzott nemzetőrsége (19-40 év közötti férfiak színe-java) több mint 27.000 főt számlált, ehhez még huszárezredek is alakultak.

Legfőbb fegyverük szabadságvágyuk és vitézségük volt. Velük szemben állt és támadott a karhatalom, együtt az általa segített románokkal és szászokkal (akik közben nyíltan fegyverkeztek). 1848 novemberére már csak Háromszék volt a Gál Sándor (Székelyföldi Hadosztály parancsnoka, vezérőrnagy), Berde Mózes és Gábor Áron (rézágyúntó, aki meghal a kőkösi csatában) vezette székelyek kezén. Hosszú út volt még egész Erdély kitisztításáig. Kezdődött azzal, hogy Kossuth Lajos 1848. december 1-én kinevezte Bem Józsefet az erdélyi haderő teljhatalmú főparancsnokává. E egyszerű lengyel tábornok hozott magával egy jól kiképzett lengyel légiót is, mely nagy segítséget jelentett az erdélyi csatákban. Sok lenne felsorolni, részletezni a sok (hol dicsőséges, hol vereséges) csatát, melyekben a székely katonák, önkéntesek az ő vezetése alatt mindvégig kitartottak és jeleskedtek. Folytatás a következő lapszámokban.

TÉLI IDŐSZÁMÍTÁS KEZDETE

2022. október 30. vasárnap hajnalban 4:00 órakor 3:00 órára kell visszaállítani az órát

TEPLOMSZENTELÉS

2022 október 29-én 11 órától templomszentelési ünnepséget tartanak a kibédi református templomban, melyre szeretettel várnak mindenkit.

HIBAIGAZÍTÁS / Az előző lapszámában megjelent „Seprődi Jánosra emlékezünk” cikk 1. oldal, 3. oszlopában az „Orbán Lajos - Anna néivel” szöveg helyesen: Orbán (Berci) Albert-Anna néivel olvassandó. Szíves elnézésüket kérem az előfordult hibáért.

Borbély Emma, a Kibédi Seprődi János Művelődési Egyesület elnöke, 2022 októberében.

KIBÉDIEK

MEGJELENIK HAVONTA

lapja

Kedves Gyülekezet!

Az egyház régi iratait olvasgatva rátaláltam egy érdekességre, amiről talán kevesen tudnak – esetleg az idősebbektől hallhattak – Mária királyné kibédi látogatásáról.

Hadd idézzek Geréb Dénes lelkész leírásából: „Őfelsége Mária királyné látogatása 1922. aug. 6-án. S ezt annál is inkább említjük meg, met ritka az a falusi egyházközség, amelyben uralkodó fordult meg, s melynek templomában királyné hallgat végig isteni tiszteletet a gyülekezet jelenlétében és a gyülekezettel együtt. Erről a látogatásról szóljon a krónikás, amint a Brassói Lapok 1922. évi aug. hó 11-i számában megörökítette:

MÁRIA KIRÁLYNÉ LÁTOGATÁSA KIBÉDEN

Nagy napja volt vasárnap Kibéd marostordamegyei székely községnek. Őfelsége Mária királyné megjelent ott és részt vett az istentiszteleten. A látogatásról pénteken délután értesítette gárdatiszjte útján a község református lelkészét. Az értesítés vétele után az ifjak nyomban nekifogtak és a templom előtti téren „Isten hozta” felirattal gyönyörű díszkaput állítottak fel, a leányok pedig valósággal hadjáratot indítottak a kertek ellen, csakhogy minél nagyobb virágdíszben öltöztessék az amúgy is nagyon szép templomot és minél nagyobb virágdíszsel fogadják a királynét.

Mikor pedig eljött a nagy nap, harangzúgás között érkezett meg a királyné. Hatalmas eljenzéssel

fogadták. A díszkapunál Kerekes János körjegyző üdvözölte román nyelven a községi előljáróság élén. Aztán a leányok és leányok sorfala között – akik mindnyájan széfkely népviseletben voltak öltözve – a templomajtó felé indult kíséretével, ahol Dávid György ref. lelkész köszöntötte a presbitérium élén ugyancsak a román nyelven és felkérte az istentiszteleten való részvételre.

Beszéde végén gyönyörű virágcsokrot adott át, amit a királyné látható örömmel fogadott. Virágcsokrot nyújtott át még a királynénak a körjegyző leánykája és több falubeli leány.

A templomban az orgona hangjai között vonult be és fogadta el egy emelvényen elkészített helyét, amire felcsendült a hívek ajkáról az ének: „Téged áldunk nagy Is-

ten” és „Örök Isten, merre, merre vagy”. A királynét láthatólag meghatotta a templomot zsúfolásig megtöltött gyülekezet szép éneke. Az ének végsorai alatt a szószéken megjelent Dávid György ref. lelkész alakja, aki a tőle megszokott ékesszólással imádkozott és prédikált. Prédikációjának textusa Mt 13,7 volt, amit előbb magyar nyelven, aztán francia nyelven mondott

el. A prédikációt is előbb magyar nyelven, aztán francia nyelven mondta el. Amidőn a lelkész franciául prédikált, a királyné a beszéd közben egy-egy részletnél helyeslőleg bólintott. Az istentiszteletet befejezte az áldásnak magyar és francia nyelven való elmondásával. Ima és prédikáció között Teleki Sándor kántor szoloe néne gerjesztette áhítatra a híveket. A királyné a szép éneken egészen meglepődött, s azon is, hogy a lelkész franciául tudott prédikálni, aminek az istentisztelet után kifejezést is adott.

Templomozás után megtekintette a papi parokiát, amelynek tornácán Dávid Györgyné, a ref. papné fogadta üdvözlő szöveggel a királynét, a két kicsi leánykája pedig virágcsokrot nyújtott át. A papi lakon érdeklődött az egyházközség helyzetéről, a templom, építése felől, azután bemutatta a jelenlévő hölgyeket, majd beírta a nevét az Aranykönyvbe.

Távózása alkalmával beszédbe elegedett a néppel, a rokkantakkal, ez utóbbiaknak pénzületi segítséget nyújtott, a gyermekeknek csokoládét osztogatott. Közben csodálkozásának adott kifejezést, hogy Kibéd székely népe olyan pedáns rendben viselkedett úgy a templomban, mint azon kívül. Nem tolakodott, nem állottak szerte-széjjel, hanem mindeneket a legnagyobb renddel és ékességgel csinált meg. „Je n'ai pas vu tel, beau arde et arrangement en aucum lien” – mondta a királyné. Seholy nem látott ilyen szép rendet és elrendezést.

Azután felült kíséretével az autójába, amit időközben az ifjúság s főleg a leányok úgy felvirágoztak, hogy egy részecskéje sem látszott ki a virágtól. Ekkor megköszönte a szép fogadtatást, a népet megdicsérte a rendes viselkedéséért és biztosította az ő jóindulatáról. Köszönő szavainak bevégezése után a hatalmas gyülekezet sorfala és döngő éljenzése között virágos autón visszatért Szovátára.”

Sipos – Vizaknai Balázs
 Református lelképásztor

EURÓPA A FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC MELEGÁGYA-1848

1. rész

Fontos, hogy a szabadságharc hőseire tisztelettel emlékezzünk! Ne felejtjük elmondani gyermekeinknek, unokáinknak, hogy miért?!”

2020 októberében szintén a KIBÉDIEK LAPJÁ-ban megjelent írást a fenti mondatokkal zártam. Úgy gondoltam, hogy könnyítem olvasóink számára a „miért”-re vonatkozó választ. Mivel kutatásaim során nagyon sok hiteles adatra bukkantam, melyet nem lehet fellelni sem történelemkönyveinkben (vagy ha igen, nem így), sem közszájon nemigen terjednek már, hát élek a lehetőséggel, és ezúton osztom meg közösségünkkel.

Bízom benne, hogy minden magyar ember - bárhol éljen a nagyvilágban - tudja, miért fontos a magyarságnak az 1848-as esztendő. Tudásom és lehetőségem szerint megpróbálom röviden elmesélni.

1848 kezdetét a „népek tavaszának” keresztelték el, mert Európa népei meglegelve a zsarnokságot a „forradalmak tavaszát” robbantották ki, hogy igazságos, demokratikusabb jövőt építhessenek a múlt romjain. A februárban kitört francia forradalom szikra volt és példa a többiek számára. Itt elkergették a királyt, és kikiáltották a második köztársaságot.

Az Osztrák Császárságban 1848. március 13-án Bécsben vette kezdetét a forradalom, mely átterjedt Magyarországra, és a szintén osztrák uralom alatt szenvedő Észak-Itáliára is. Lombardia és Velence kikiáltotta függetlenségét. Kelet-Galícia különválást és autonómiát követelt.

Németországban a diákok és értelmiségiek robbantották ki a márciusi forradalmat. Német egységet, sajtó és gyülekezési szabadságot követeltek.

Lengyelországban a Poroszország által elvett lengyel területeken március 20-án - a frissen született Lengyel Légio segítségével - robbant ki felkelés területi függetlenséget követelve. A Habsburg és Orosz Birodalom által bekebelezett területeken élő lengyel lakossággal karöltve hitték, hogy megvalósíthatják Lengyelország függetlenségét, de a porosz monarchia csapatai 2 hónap alatt a felkelést vérbe fojtották.

Belgiumban március 26-án a 6000 tagot számláló belga légio akarta megdönteni a monarchiát, de a katonaság leverte a lázadást.

(Megjegyzés: Belgium - azaz a Belga Királyság - az 1830-as szabadságharc győzelmével nyert függetlenséget, mely területvesztéssel és politikailag erős - jóindulatának nem nevezhető - főleg francia és holland behatással járt).

Svédországban március 18-19-én reformokat követelő tüntetések voltak, amit szintén a katonaság vert le.

A fenti adatok mutatják, hogy Európában forradalmak sora jelezte az elégedetlenségeket, hirdette a változtatások szükségességét. Magyarországon a reformokat óhajtó, ehhez konkrét programokat kidolgozó ellenzéki nemesség megerősödésével, vezéralakjainak tettekrészségével és buzdításával, mint amilyen volt Kossuth, Széchenyi, Szemere és sokan mások.

Pesten a forradalmi ifjúság (1848 márciusában) harc nélkül érvényt szerzett a „magyar nemzet kívánságának”, melyet a híres 12 pontban fogalmazott meg az „Egyenlőség, szabadság, testvériség” jegyében. Az utolsó magyar országgyűlés által elfogadott 31 cikkből álló törvénycsomagot V. Ferdinánd magyar király 1848. április 11-én szentesítette. Kénytelen volt. Ezzel beleegyezett az önálló magyar kormány megalakulásába gróf Batthyány Lajos miniszter vezetésével. Az új kormány a megválasztott magyar országgyűlésnek tartozott csak felelősséggel. Kimondták Magyarországot és Erdélyt egyesülést is. Kiterjesztették a választójogot, kimondták a jobbagység felszabadítását. Létrejött a Nemzetőrség, mint a kormány karhatalmi testülete. Magyarország majdnem független ország lett. (Sajnos ezek a vívmányok csak a forradalom idején éltek, utána ők is elbuktak a forradalommal egészen a hatalmi kiegyezésig, vagyis az alkotmányos monarchia kivívásáig).

Ezek után a Magyarország területén élő más nemzetiségek (horvátok, szerbek, szászok, szlovákok, románok) is külön nemzetként akartak élni bármilyen áron. A Habsburgoknak a magyar királyi trón kellett, ezért támogatták a szerb, a horvát, Erdélyben a román és szász felkeléseket a magyar kormány ellen. Közben 1848. december 2-tól I. Ferenc József osztrák császár lett Magyarország Királya. Az új király nem esküdött fel a magyar alkotmányra, és nem

A Habsburgoknak a magyar királyi trón kellett, ezért támogatták a szerb, a horvát, Erdélyben a román és szász felkeléseket a magyar kormány ellen.

ismerte el kötelezőnek az áprilisi törvényeket, nem volt hajlandó az országgyűlés rendeleteit sem betartani. Az uralkodó katonai támadással fenyegette a kormányt, amit meg is indított. Kijelentette és számos néphez szóló kiáltványban hangsúlyozta, hogy a népek egyenjogúságára törvényt hoz, de minden eszközzel rendet fog teremteni. Más szóval megszünteti a „rendbontó” forradalmakat, amit ki-méletlenül meg is valósított.

Eközben a császári csapatok közül többen a forradalmi kormány mellé álltak. A magyar huszárok és más szimpatizánsok sok ezrével csatlakoztak a forradalmi seregekhez, akár szökés árán, a halált is vállalva, a haza segítségére siettek. Ezt a törekvést bátorította és alátámasztotta a magyar minisztertanács 1848. április 20-án hozott határozata a magyar ezredek hazavezényléséről.

Elképesztő a Prága környékén állomásozó Császári-Királyi 12. Nádor-Huszárezred története, melyből előbb 8-an, majd több százan szöttek haza szerencsésen (Bona Gábor/Arcanum). Hazatérésüket Garai Ákos örököltette meg

(mellékelt kép). Babucs Zoltán hadtörténész írásában (2021) megemlíti, hogy „a haza minden előtt” jelszót tüzték zászlójukra (forrás:Wikipédia). Az idézet Kölcsey Ferenc 1841-ben megfogalmazott sokatmondó gondolata.

A forradalomnak - többek között - Jókai Mór a „Köszívű ember fiai” című regényében állít emléket. A haza szabadságáért - a forradalmi harcot és a velejáró áldozatot felvállaló - mindenhonnan, életveszélyes utakon hazasereglett katonák bátorságát, elkötelezettségét, együvé tartozását soha nem felejthető (számomra legalábbis) két szóval érzékelteti Jókai. A forradalompartí katonák által felállított ellenőrzőpontokon az átjutáshoz titkos jelszót kellett tudni, melynek mindent kifejező, mély értelme volt. Felhagyni a múltat, ami eddig volt, és a jelen döntéssel máris indulni a dicső jövőt szolgálni: „Nyergelj, fordulj!” Ez volt a titok.

A „Nyergelj, fordulj!” jelszó nem írói kitaláció. Örömemre szolgált, hogy rátaláltam a forrásanyagra, melyből megtudhattam és továbbadhatom olvasóinknak, hogy melyik hős csapat használta haza-

jövelele vezérfonalául e szerencsés szófordulatot.

„Az egyszerű, paraszti származású László Károly tizedes például a 10. Vilmos huszárezredben szolgáló szakaszát a következő, maga fogalmazta mintára eskette fel: „Mi magyar hű vitézek esküszünk a magyarok Istenére, hogy magyar hazánk védelmére utolsó csepp vérig készek vagyunk: elszánva azt mindenünk feláldozásával oltalmazni, mert az minket azon felszólítással hí, hogy aki őt megmenteni nem siet, az czudar, az nem magyar...” Azzal ötven emberének már ki is adta a „Nyergelj! Fordulj! - parancsot, és ötnapi szakadatlan menet, meg egy kemény összecsapás után - melyben tizennégy emberét elvesztette - október 16-án a lakosság ünneplése között bevonult Taracközre (Máramaros vm.,ma Kárpátalja, Ukrajna). László csapatával novembertől az erdélyi hadszíntéren küzdött, s, mint a Somogy megyei önkéntes huszárszázad kapitánya fejezte be a szabadságharcot.”(fenti idézet és mellékelt kép forrása: www.budaihonvedek.hu)